

Izgalmak egy elégtelen körül

Ha az ember belül a 6. a)-ba, és figyelemmel kíséri Feri egész órai munkáját, el se hinné, hogy ez a csillogó szemű, vídám tekintetű, gondolkodásában és magatartásában annyira fegyelmezett kisfiú egynehány héttel ezelőtt mennyire próbára tette osztályfőnöke nyomozó képességeit. Az udvaron is megfigyeltem. Játék közben önefelelt, igaz gyerek. Társai kedvelik. Osztályfőnökétől tudom, hogy kikéri tanácsát, valahányszor meg akarja lepni édesanyját, akit rajongásig szeret. A legutóbbi osztályfőnöki órán nagyon szomorúan álldogált a padja mellett. Hullottak a könnyei, mert nagyon restellte, ami gesgett vele. Osztályfőnöke ezekkel a szavakkal fejezte be az órát és zárta le Feri ügyét: „Aki ennyire szereti szüleit, aki sohasem akar nekik szomorúságot okozni, megérdemli, hogy botlását megbocsássuk s azt egyszerű s mindenkorra elfelejtsük.”

A történet egy földrajzórán kezdődött. Feri, azaz Őcsi (a családi becenév ugyanis már régen honpolgárságot kapott az osztályban is) a 2. óra elején meglepetéssel konstataulta, hogy a füzeté otthon maradt. Agyán átvillant a sokszor hallott megállapítás: „Rend és pontosság. Ez elengedhetetlen feltevéle a jó munkának!” Tudta, hogy a tanár szereti őket, de azzal is tisztában volt, hogy elnézést, kivételezést nem ismer. A füzetnéző természetesen jelentette. Őcsi kivitte ellenőrzőjét, s azután a padban lopva bepillantott. Amikor az osztályozási rovatban meglátta az egyest, elsápadt. Nem akart hinni a szemének. Forgott vele az egész világ. Eleddig négyest is csak nagy ritkán vitt haza, hiszen nagyon szorozta tanulni, szüleinek pedig a világrt se okozta szomorúságot. És most itt az egyes... Jelentkezésre azután már csak kevésszer lendült fel a karja. Gondolatban az otthon járta. Büntetéstől nem tartott, hiszen szülei részéről durvaságot sohasem tapasztalt. A légkör otthon derűs volt. Csak akkor szenvedett, ha édesanyját megszomorította valamivel.

A szünetben sokat töprengett. Azt hamar eldöntötte, hogy édesanyját meg nem szomoríthatja. Az egyes — úgy vélte — nem is egészen igazságos, mert tudja a földrajzot, és máskor a füzetét sem fogja otthon felejtetni. A terv is elkészült: az 1-es elé ceruzával odabiggyeszt egy f-et, utána pedig egy gy-t: figy. Ez a rövidítés azt jelenti, hogy csak figyelmeztetést kapott. (Jó, hogy a tanár úr az 1-es fölé pontot is tett, így kevés-

bé feltűnő az egyes szerepváltozása.) Valamivel azonban szeretett volna még tisztába jönni. „Te is tanítasz, — fordult otthon édesanyjához —, igazságosnak tartanád, ha egyest kapna az a gyerek, aki elfelejti magával vinni a füzetét? Ez nagy hanyagság, felelte édesanyja, de ezért nem szoktak egyest adni. Az ilyen gyerek dorgálásban részesül. Őcsi fellélegzett.

Az ellenőrzőket édesapa szokta aláírni vacsora után. Nővére aznap nem felelt. Először a nyelvtanból kapott ötöst íratta alá, csak azután a „figyelmeztetést”. Édesapja érdeklődésére szakszerű felvilágosítással szolgált: a figy. a figyelmeztetés rövidítése. Oka pedig, hogy itthon felejtette a füzetét. — Másnap az osztályfőnök bekérte az ellenőrzőket, hogy — szokása szerint — az óráközi szünetekben bejegyezhesse az osztályszülői értekezlet időpontját. Őcsin végigfuttat a hideg. Cselekednie kellett, hogy a „módosítás” esetleges felfedezését elkerülhesse. Gyorsan kigumizta hát az f-et is meg a gy-t is. Az osztályfőnök végiglapozta az ellenőrzőket, és Őcsinél — nem kis meglepetésére — felfedezte a földrajzból beírt egyest. A visszakapott ellenőrzőt hősünk — otthoni használatra — újból előkészítette. Visszaállt tehát a korábbi rend: az egyest közrefogta az f meg a gy. Az egyest földrajzórákon természetesen mindig eredeti alakjában kívánta szerepeltetni. Abban bizakodott — amint ezt később bevallotta —, hogy a felsorakozó ötösök idővel majd úgyis elhomályosítják az egyest, s azután minden feledésbe megy.

A szülői értekezletre Őcsi édesanyja nem tudott elmenni, ezért telefonon felhívta az osztályfőnököt, aki a szokásos érdeklődésre: „Van-e valami probléma a fiammal?” — azt felelte: Feri valamiből egyest kapott, de nem emlékszik, melyik tárgyból. Otthon édesanyja megkérdezte, miről felelt egyesre. Erre egy kissé megszeppent. A kérdés azonban nem az volt, hogy miről kapott egyest, hanem hogy miről felelt egyesre. Ezt az árnyalatbeli különbséget Őcsi azonnal felfedezte, és nekibátorodva, őszintén azt felelte: semmiről sem felelt egyesre. Még az ellenőrzőt is készségesen odanyújtotta. Édesanyja gyánútlannal lapozgatott benne, és közben arra gondolt; az osztályfőnök bizonyonnal rosszul emlékezett. Ezt a nézetét másnap tapintatosan meg is telefonálta. „Lehetséges volna”? — egy kis ideig így töprengett az osztályfő-

nők. Azután mégis csak kiüzent a tanárból, hogy K. Feri ellenőrzőjét hozza fel az ügyeletes a 6. a)-ból. Aznap nem volt földrajzóra. Őcsi tehát az egyest a felesleges sallangoktól gyorsan megszabadította, és az ellenőrzőt az ügyeletes kezébe nyomta.

Miután az osztályfőnök meggyőződött róla, hogy mégis csak jól emlékezett, az ellenőrzőt visszaküldte. Őcsi érezte, hogy valami nincs rendjén. A visszakapott ellenőrzőben azonban szinte automatikusan ismét körülbástyázta az egyest, hiszen földrajzóra nem vesélyeztetett. Miközben hősünk az osztályban ellenőrzője körül szorgoskodott, az osztályfőnök felhívta édesanyját, hogy közölje vele a látottakat. Az édesanya hitetlenkedett, hiszen Őcsi nem szokott hazudni, márpedig a fiú otthon határozottan kijelentette, hogy nem felelt egyesre. Az ellenőrző tanúsága szerint az egyest az édesapa is láttamozta, mondta végül elgondolkodva az osztályfőnök, és elbúcsúzott. Azután elővette az osztályozó naplót. K. Feri lapján egyetlen egyest sem látott. „Földrajzból is csak ötöse van. A gyerek tehát nem hazudott a szüleinek” — állapította meg őszinte örömmel. Dehát az ellenőrzőbe miért van mégis beírva az az egyes? A földrajztanár már nem volt bent. Lement hát az osztályba, hogy Feritől kaphasson felvilágosítást.

A szünetben hősünk felszabadultan tereferélt társaival. Az osztályfőnök megjelenése nem okozott meglepetést. Megszokta, hogy a szünetben is be-benéz hozzájuk. Azonban csaknem földbe gyökerezett a lába, amikor ellenőrzőjét kérte, s közben azt kérdezte,

miért van beírva az az egyes a földrajzból. Az osztályfőnök a szemét dörzsölte. Egy órával ezelőtt még ott látta az egyest! Most — valamiféle varázslat folytán — „figy.” olvasható a helyén. „Milyen talpraesett ez a gyerek!” — gondolta magában. „Milyen jól következtetett!” Tanárja az egyest valóban csak figyelmeztetésnek szánhatta. Ezért nem is került az be az osztályozó naplóba.

Őcsi töredelmesen vallott... Könnyes szemmel egyre csak azt ismételte, hogy nem akarta megszomorítani szüleit. Nagy kő esett le a szívéből, amikor azt hallotta: valóban csak figyelmeztetést kapott, a tanár úr az osztályozó naplóba az egyest be sem írta, és ezt édesanyjának is elmondhatja. Abba is szívesen beletörődött, hogy ellenőrzője egyelőre osztályfőnökénél marad. — A legközelebbi osztályfőnöki órán a 6. a) kis közössége nagy figyelemmel és nem lepezett együttérzéssel hallgatta Őcsi könnyes beszámolóját. Az osztályfőnök kérdéseiből és társai hozzászólásából biztatás áramlott feléje. Amikor arról szólt, hogy belátja: jobb mindig az egyenes úton járni — a többiek úgy érezték, az ő meggyőződésüket is tolmácsolja. Győtrődése nyomán azt a tanulságot is erősen a szívébe zárták, hogy a legjobb szándékot sem szabad hamis, méltatlan eszközökkel szolgálnunk.

Feri esetével a nevelő testület is foglalkozott. Más szinten ugyan, de ott is felvetődött a jó szándék és az eszköz problémája: a Rendtartás előírásainak pontos betartása.

Dr. Szőrényi József
Szeged

1968. július 20-tól augusztus 1-ig ismét megrendezi a József Attila Tudományegyetem és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat az immár hagyományossá vált Pedagógiai Nyári Egyetemet Szegeden, amely az idén is — hagyományaihoz híven — nagyon időszerű témával foglalkozik. Programjában most a *pedagógiai szociológia* szerepel. Előadói sorában most is a tudományág kiváló hazai és külföldi képviselői, kutatók és gyakorló pedagógusok szerepelnek. Megemlítjük a készülő program néhány előadását:

A pedagógiai szociológia fogalma, tárgya

A gyermek közvetlen környezetének szerepe a személyiség fejlődésében

A szociometriai vizsgálat módszere és jelentősége

Spontán társas kapcsolatok és közösségi nevelés

A hátrányos helyzet szociális tényezői

Az ötnapos tanítási hét szociológiai problémái

Az egésznapos iskola nevelésszociológiai vizsgálata

A pályaválasztást befolyásoló szociális tényezők vizsgálata

A magyar ifjúság gazdasági, társadalmi, politikai helyzete; az ifjúságkutatás problémái és feladatai hazánkban.

A Nyári Egyetem Igazgatósága természetesen most is gondoskodni fog a hallgatók szórakozásáról, pihenéséről: kirándulásokat szervez, két szabadtéri előadás megtekintését biztosítja, ismerkedési estet és bankettet rendez.

Részletes felvilágosítást március 1-től, a Nyári Egyetem prospektusának megjelenésétől kezdve ad a

Nyári Egyetem Igazgatósága
Szeged, Kárász u. 11.